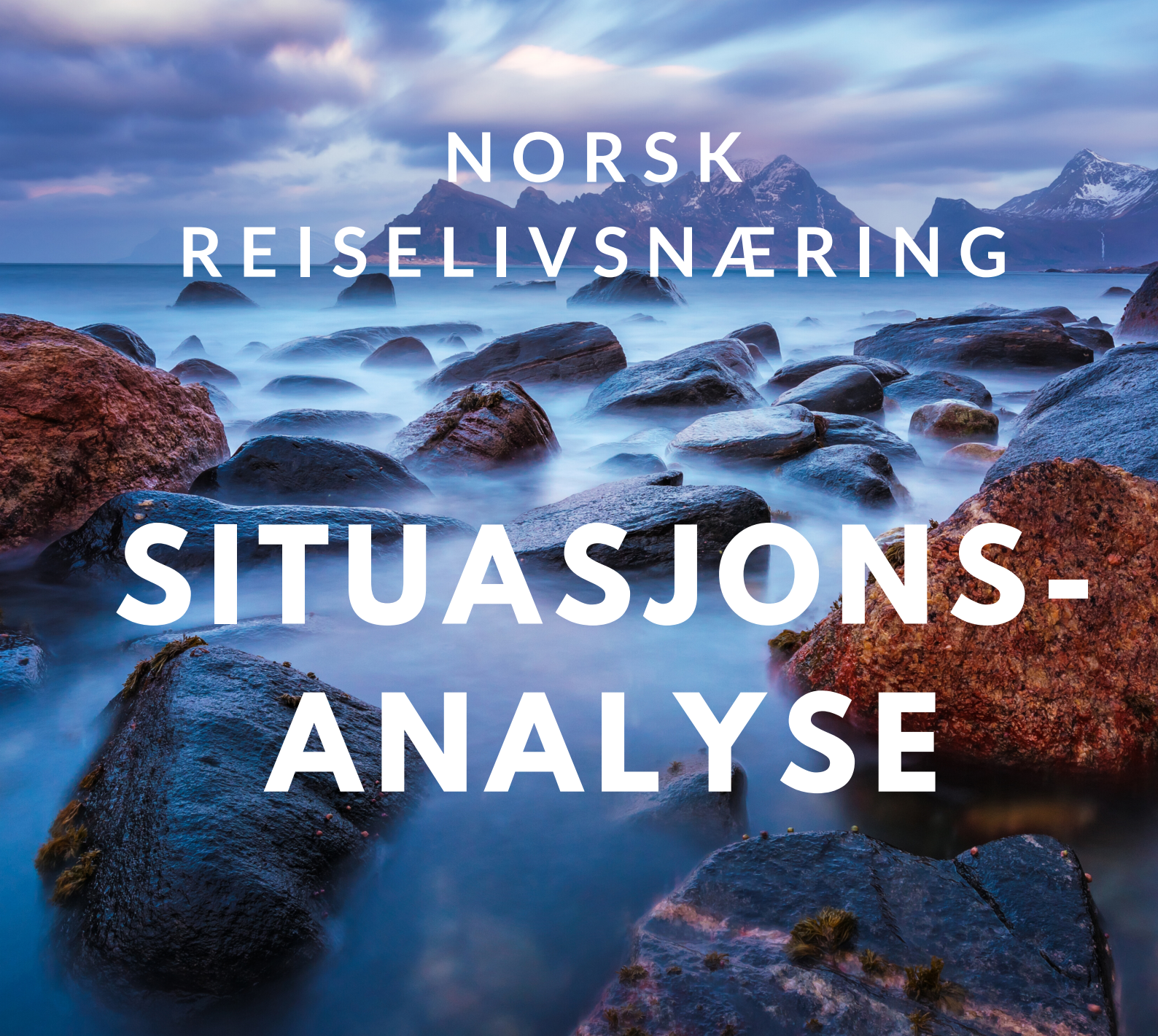

NORSK
REISELIVSNÆRING

SITUASJONS- ANALYSE

EN STATUSRAPPORT BASERT PÅ DIGITALE
MEDLEMSUNDERSØKELSER
5. MARS - 17 APRIL 2020

STATUS

Norsk reiseliv er hardt rammet av koronasituasjonen. NHO Reiseliv følger medlemmenes situasjon tett i regelmessige medlemsundersøkelser. Resultatene er dyster lesning, men gir viktig innsikt i vårt arbeid for å sikre bransjens fremtid.

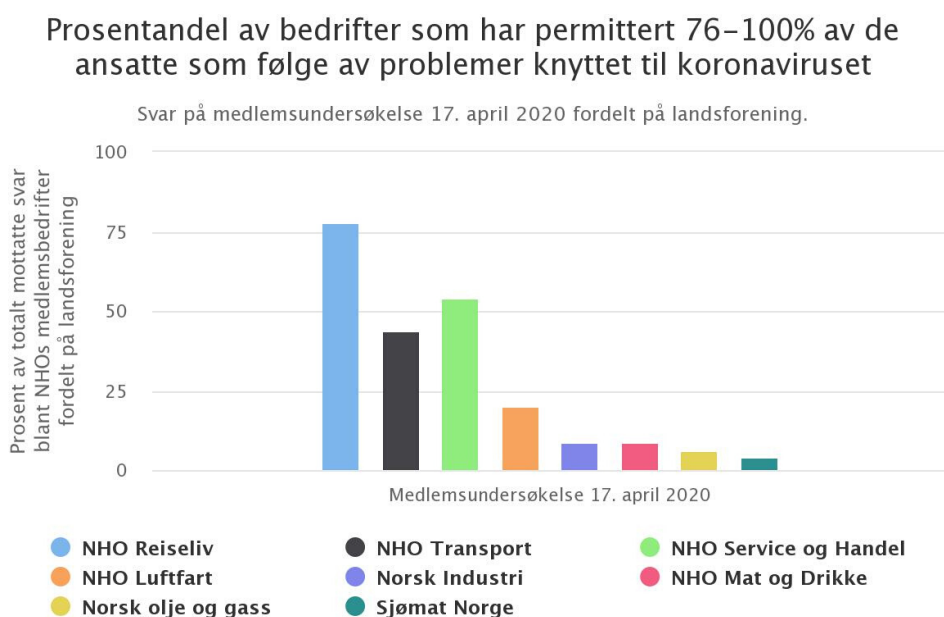
NHO Reiseliv har fulgt konsekvensene av koronaviruset tett i flere måneder. Vi satte ned vår egen krisestab 28. februar, og har sendt ut ukentlige medlemsundersøkelser for å kartlegge siden begynnelsen av mars.

- **Hovedfunn fra NHO Reiselivs medlemsundersøkelser**
- **Situasjonsbeskrivelse**
- **Hvordan påvirker korona de ulike bransjene i reiselivet?**
- **Oversikt over relevante tiltak du kan søke nå**
- **Disse tiltakene jobber NHO Reiseliv med nå**
- **Innspill til lokale myndigheter**
- **Dialog med myndighetene**
- **Tidslinje over NHO Reiselivs aktivitet under koronaepidemien**

HOVEDFUNN FRA NHO REISELIVS MEDLEMSUNDERSØKELSER

NHO Reiseliv gjennomfører ukentlige undersøkelser blant våre over 3 300 medlemsbedrifter for å kartlegge hvordan koronaviruset påvirker reiselivsnæringen. Vi kartlegger antall bedrifter som har permittert ansatte, hvor mange som har stengt dørene og hvilke tiltak som er til hjelp for bedriftene.

Dette gir oss et nyttig grunnlag for vårt videre arbeid opp mot myndighetene, og sikrer at vi hele tiden har en oppdatert oversikt over situasjonen blant våre medlemmer. Undersøkelsen gir oss også en mulighet til å følge utviklingen over tid.

NHOs medlemsundersøkselser sendes til alle medlemmer. Ser vi landsforeningene totalt, er det tydelig at NHO Reiselivs medlemmer er hardest rammet av konsekvensene av koronaviruset, sammenlignet med de andre landsforeningene.

Her følger resultatene fra siste undersøkelse gjennomført 16-17. april. 677 reiselivsbedrifter har svart:

8 av 10 reiselivsbedrifter med 76 – 100 prosent lavere omsetning

På spørsmål om hvordan omsetningen har vært de siste 4 ukene sammenlignet med samme periode i fjor svarer 9 av 10 bedrifter at de har redusert omsetningen med mer enn 50 prosent. Nær 8 av 10 bedrifter (77 prosent) har fått 76-100 prosent lavere omsetning som følge av koronakrisen.

3 av 10 har planer for oppsigelser

9 av 10 bedrifter har permittert sine ansatte. 78 prosent har permittert 76 – 100 prosent av de ansatte. 3 av 10 har planer for oppsigelser som følge av koronaviruset. Blant bedrifter med mange ansatte er det flere som svarer at de planlegger oppsigelser. Blant de bedriftene med mer enn 50 ansatte svarer så mange som 68 prosent at de har planer for oppsigelser.

Færre med pengeproblemer og færre som frykter konkurs

Fortsatt mangler over halvparten (56 prosent) av reiselivsbedriftene penger til å betale regninger, men det er en nedgang fra 64 prosent som svarte det samme i forrige undersøkelse (gjennomført 1 – 2. april). Det er også en nedgang i bedrifter som vurderer at det er reel risiko for at bedriften går konkurs som følge av koronakrisen. 52 prosent frykter konkurs, mens 60 prosent svarte det samme i forrige undersøkelse.

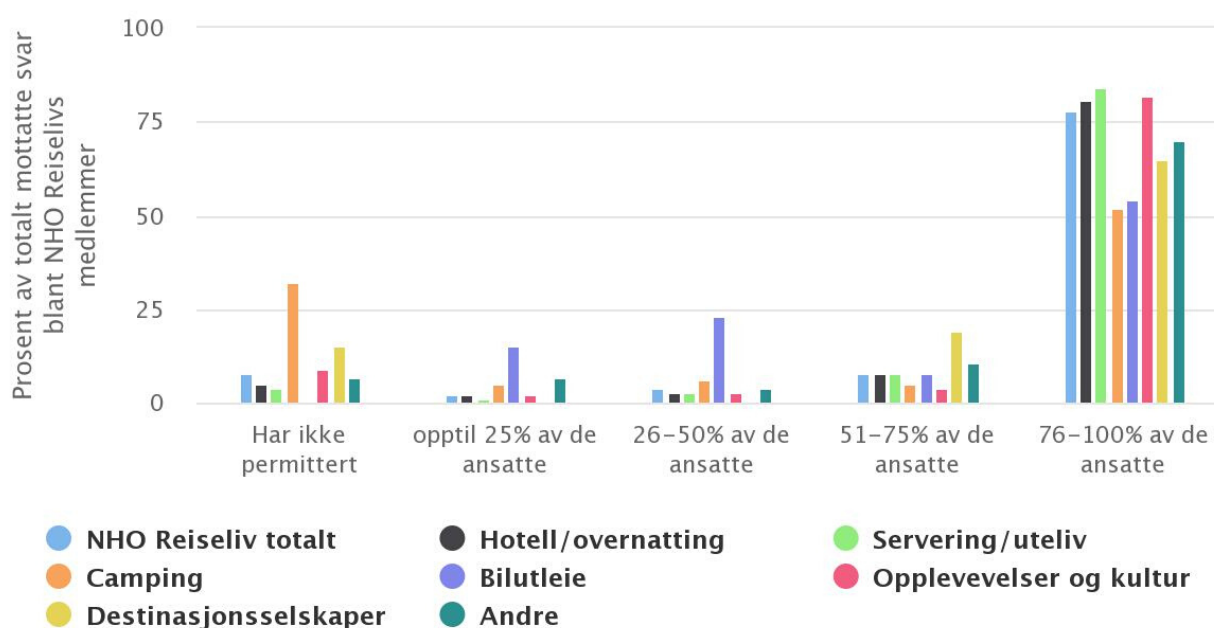
Nedgang i antall stengte bedrifter

6 av 10 reiselivsbedrifter (61 prosent) er stengt. Det er en nedgang fra 68 prosent som svarte at de var stengt i forrige undersøkelse.

7 av 10 bedrifter kommer til å holde åpent med redusert bemanning de neste ukene. 7 prosent svarer at de planlegger å holde åpent som før. Kun 2 prosent svarer at de kommer til å stenge bedriften – en nedgang fra 6 prosent som svarte at de ville stenge bedriften om kort tid i forrige undersøkelse.

Har din bedrift gjennomført permitteringer (helt og/eller delvis som følge av problemer knyttet til koronaviruset)?

Svar på medlemsundersøkelse 17. april 2020

7 av 10 bedrifter mener kompensasjonsordningen vil hjelpe dem

På spørsmål om i hvilken grad kompensasjonsordningen (som gir økonomisk støtte til faste kostnader for bedrifter med tapt inntekt) er til hjelp for bedriften svarer 7 av 10 at ordningen er til "stor eller noen grad" til hjelp. 36 prosent svarer "i stor grad".

Andre tiltak som er til hjelp for bedriften, i stor eller noen grad er:

- Reduksjon av arbeidsgiveravgift (51 prosent)
- Momsreduksjon fra 12 til 6 prosent (48 prosent)
- Utsatt innbetaling av skatter og avgifter (55 prosent) Reduksjon i arbeidsgivers lønnsplikt fra 15 til 2 dager ved permittering (83 prosent, hvorav 61 prosent svarer i stor grad).
- Reduksjon i arbeidsgiverperioden for betaling av syke- og omsorgspenger (56 prosent)

SITUASJONSBESKRIVELSE

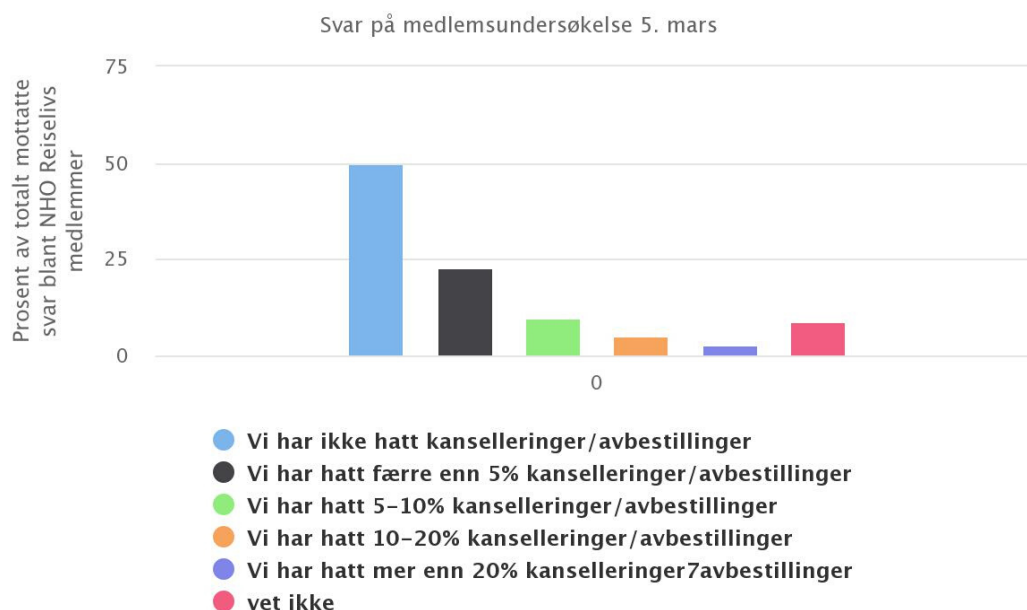
Hele reiselivet er i dyp krise på grunn av koronasituasjonen. Alle segmenter inkludert hotell, restaurant, uteliv, opplevelser, camping og bilutleie er rammet hardt. Mange reiselivsbedrifter har stengt dørene, og mange tusen ansatte er permittert.

Inntektsgrunnlaget til reiselivsbedriftene ble revet bort nærmest over natten som følge av at norske myndigheter har stengt dørene til bedriftene gjennom tiltakene – som vi alle er enige om er riktige. Men, da er det også rett og rimelig at staten bidrar økonomisk til at bedriftene blir minst mulig skadelidende og evner å komme seg gjennom krisen slik at de ansatte har jobber å vende tilbake til når dette er over.

Reiseliv blant næringene som ble først og hardest rammet
Det ble tidlig klart at reiselivsnæringen var den næringen som ble aller først rammet av koronautbruddet.

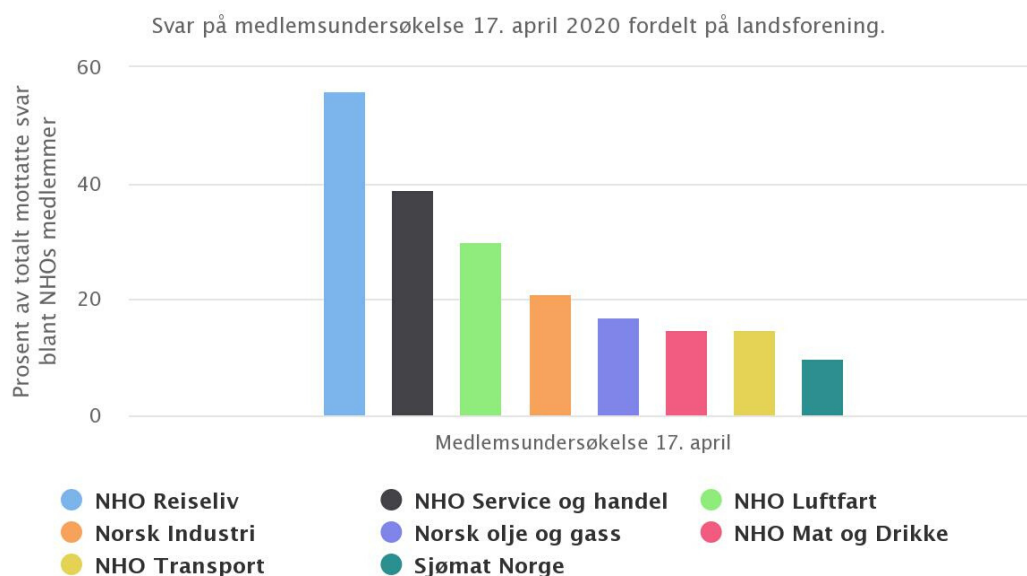
Som grafen på neste side viser, var det tegn på bekymring i bransjen i begynnelsen av mars. Selv om 50 % av medlemmene som svarte på undersøkelsen oppga at de ikke hadde hatt avbestillinger som følge av koronaviruset, hadde hele 41 % av respondentene mottatt kanselleringer eller avbestillinger som følge av koronaviruset.

Hvordan har koronaviruset påvirket din virksomhet?

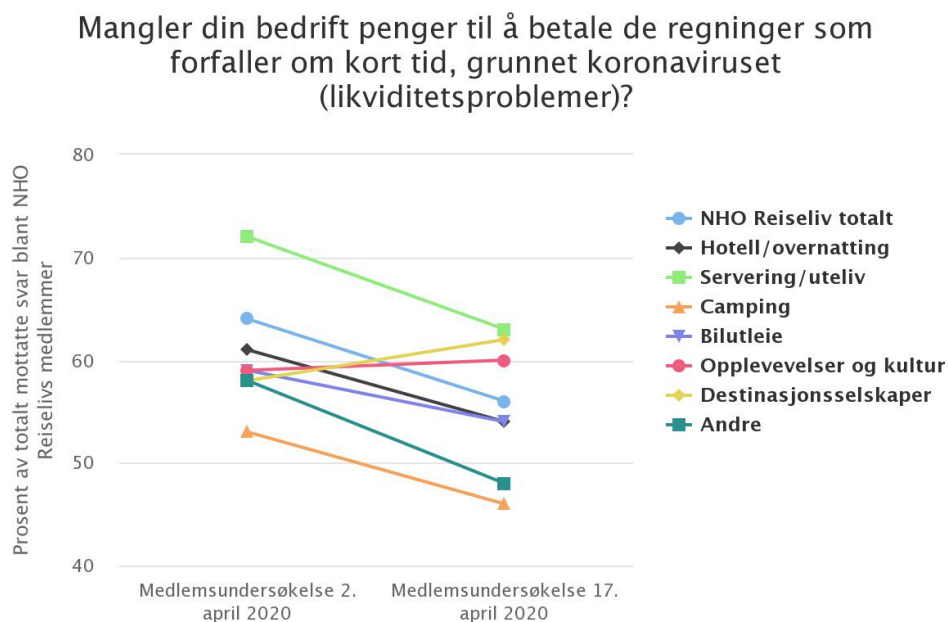
Etter hvert som viruset spredde seg fikk hotellene flere og flere avbestillinger, og færre og færre nye bookinger.

Prosentandel av bedrifter som mangler likviditet til å betale regninger som forfaller om kort tid, grunnet koronaviruset.

Situasjonen endret seg raskt og ble etter hvert svært dramatisk for reiselivet, da regjeringen innførte de mest inngripende tiltakene Norge har hatt i fredstid. Blant annet ble det innført forbud mot og stenging av alle virksomheter i serveringsbransjen, med unntak av serveringssteder som kan legge til rette for at besøkende kan holde minst 1 meters avstand.

Forbud mot de fleste typer reiser og store samlinger, samt anbefalingene om at folk bør holde seg hjemme har fjernet det lille driftsgrunnlaget som var igjen for noen.

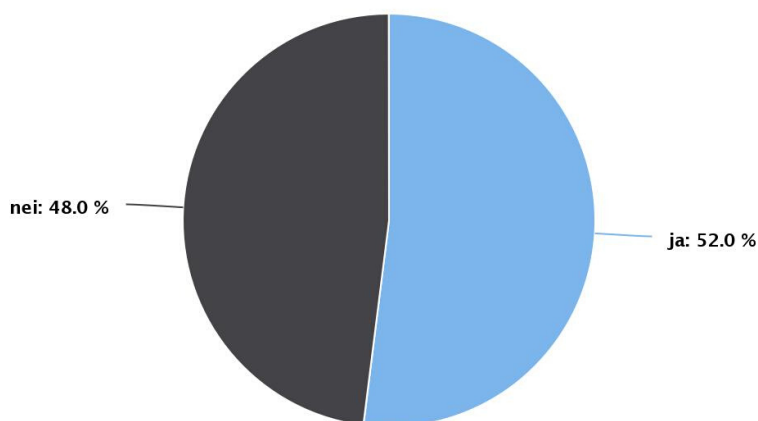

Manglende etterspørsel har ført til en umiddelbar likviditetsskvis i alle reiselivets bransjer. Bedriftene får ikke inn penger, og har da ikke midler til å dekke løpende driftskostnader, lønnsutgifter eller kommunale og statlige avgifter.

Dette rammer spesielt små og mellomstore bedrifter, gjerne i Distrikts-Norge, som i flere år har operert med små marginer i et presset marked. Flere har også høy gjeldsgrad, og tiltak fra det offentlige som høyner gjelder ytterligere, vil derfor ha en svært negativ effekt på driften i lengden. Mange bedrifter vil gå konkurs uten umiddelbar kontantbistand.

NHO Reiseliv-medlemmer som vurderer det er reell risiko for at bedriften kommer til å gå konkurs som følge av koronaviruset

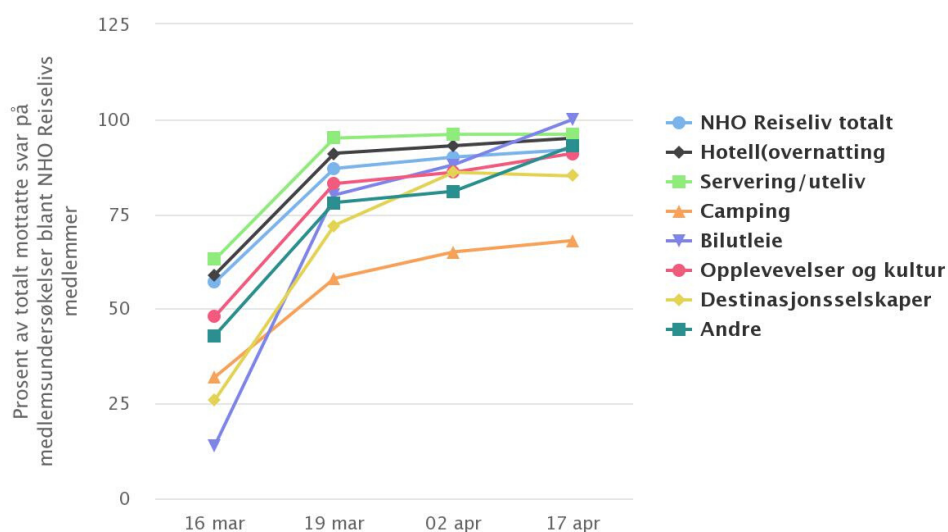
Medlemsundersøkelse 17. april 2020

9 av 10 reiselivsbedrifter har permittert ansatte

Hele reiselivet ligger nå nede med brukket rygg. Ifølge en medlemsundersøkelse NHO Reiseliv gjennomførte 26-27. Mars har 9 av 10 reiselivsbedrifter permittert ansatte. 78 prosent har permittert mellom 76 – 100 prosent av sine ansatte. 65 prosent mangler penger til å betale regninger som forfaller snart. 63 prosent vurderer at det er reel risiko for at bedriften går konkurs som følge av koronasituasjonen - en betraktelig høyere andel enn gjennomsnittet blant NHOs medlemmer der 32 prosent frykter konkurs.

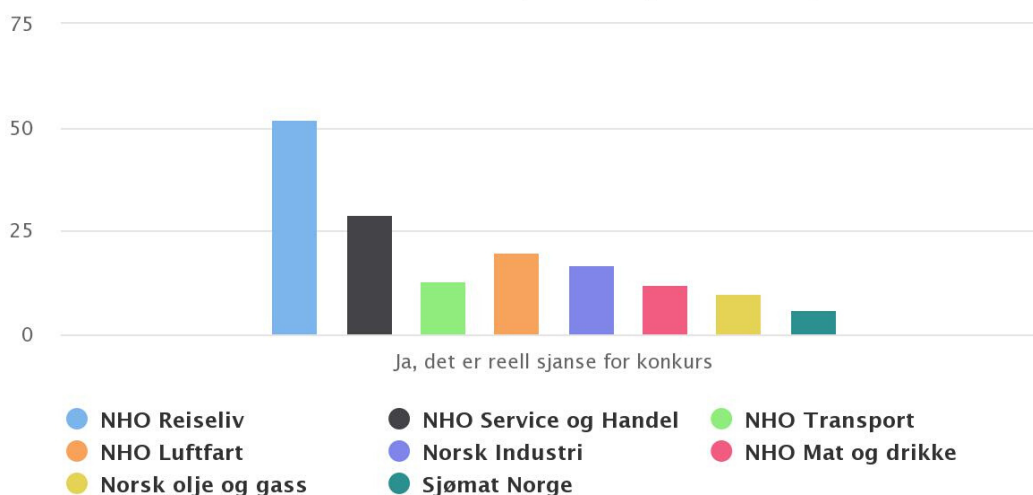
Har din bedrift gjennomført permitteringer som følge av koronaviruset?

Tusenvis av arbeidsplasser står i fare, og mange bedrifter frykter også tap av kompetanse og arbeidskraft på lengre sikt. De frykter at de som er permitterte flykter til andre bransjer. Reiselivet har allerede mangel på kompetanse - særlig er det stor mangel på kokker. Det er derfor viktig at lærlinger som er permitterte føges opp, og at de som er permitterte kan studere eller fortsette å få opplæring mens de mottar dagpenger.

Prosentandel av NHO-medlemmer som vurderer det er reell risiko for at bedriften kommer til å gå konkurs som følge av koronaviruset

Medlemsundersøkelse 17. april, fordelt på landsforening

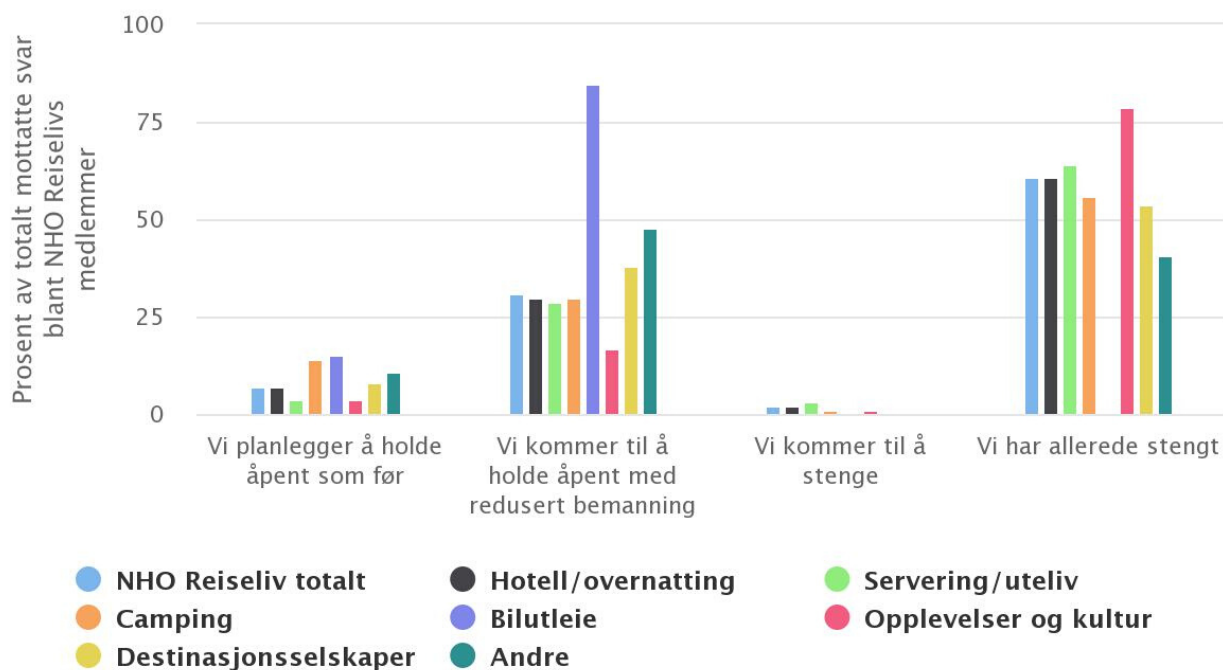

Tett dialog med myndighetene

NHO Reiseliv jobber tett med norske myndigheter og var tidlig ute med å formidle de voldsomme konsekvensene koronasituasjonen har for reiselivet, samt å fremme hvilke tiltak som kan hjelpe reiselivsnæringen. NHO Reiseliv roser regjeringen og Stortinget for at de har tatt grep i en svært krevende situasjon. Regjeringens krisepakke er en god start som kan bidra til noe mer likviditet blant bedriftene, men for mange bedrifter i reiselivet er ikke dette gode nok tiltak. For eksempel vil tilbud om lån og avgiftslettelse gi lite effekt, da mange reiselivsbedrifter har tilnærmet null i omsetning og vil ha det i lang tid fremover. Avgiftslettelse på en omsetning som ikke er der gir derfor lite effekt. Et annet grep Stortinget har gjort er å gi gunstigere lånevilkår. Dette er til hjelp for noen bedrifter, mens andre har høy gjeldsgrad fra før av og sliter allerede med å betale lånene de har fra før.

Hva er planene dine for bedriften neste uke?

Svar på medlemsundersøkelse 17. april 2020 fordelt på bransje

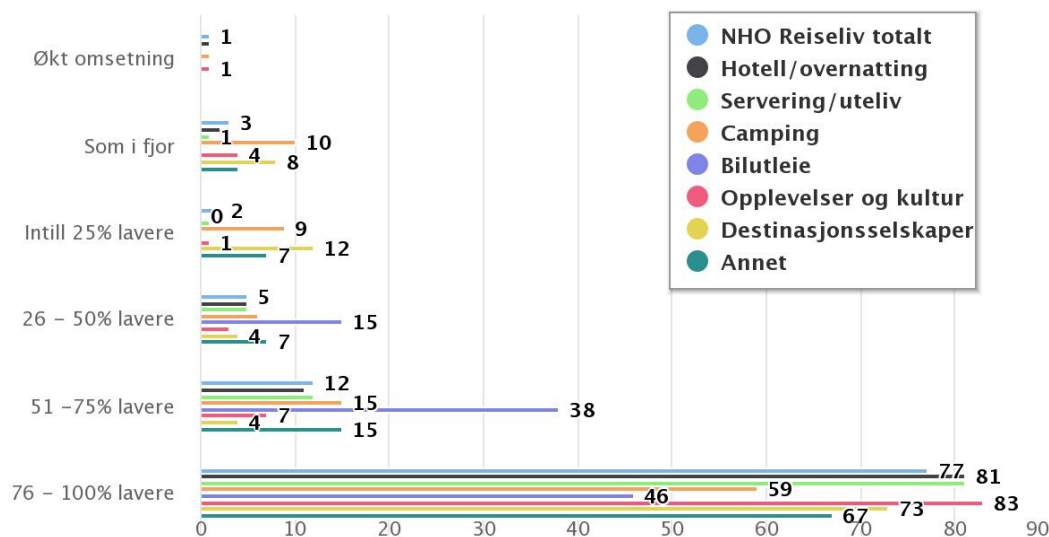
Kompensasjonsordning

Danmark har regjeringen gitt alle tvangslukkede virksomheter i restaurantbransjen muligheten til å få dekt alle faste utgifter opptil 60 millioner kroner i perioden 9. mars til 9. juni. Videre får de øvrige reiselivsbedriftene kompensasjon for økonomiske tap på opptil 80 prosent – på grunn av stor nedgang i omsetning.

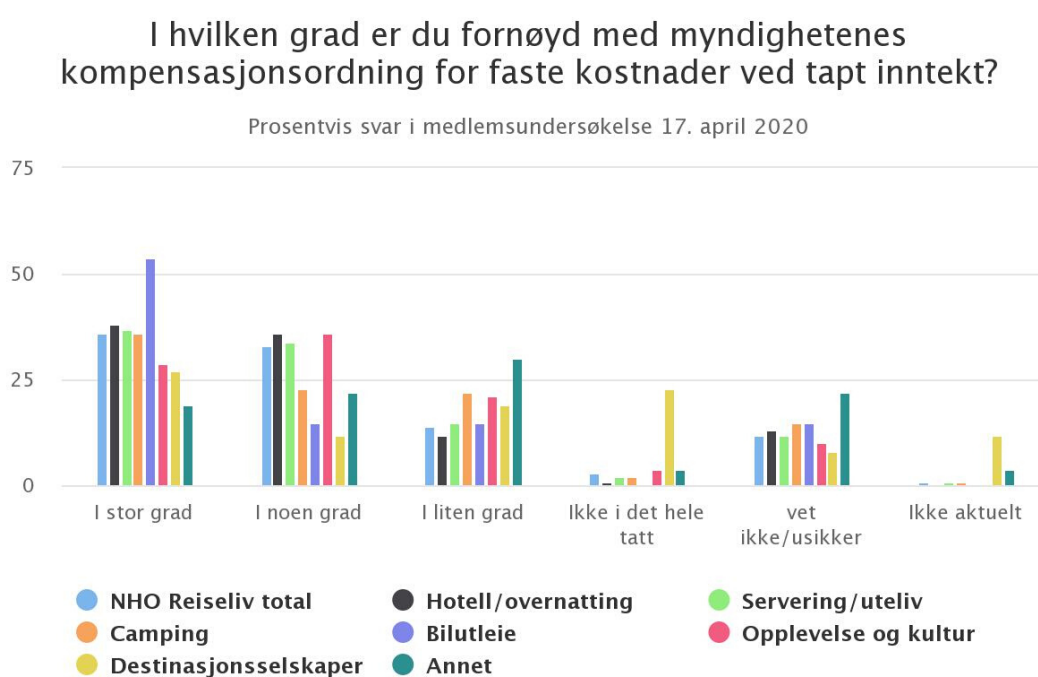
Direkte tilskudd til bransjen, slik de har besluttet i Danmark, er helt nødvendig for å berge reiselivet. Tilbud om lån hjelper ikke når myndigheter frarøver bedriftene hele inntektsgrunnlaget sitt ved å pålegge stenging.

Hvordan har omsetningen i bedriften din vært de siste 4 uker, sammenlignet med samme periode i fjor?

Prosent svar i medlemsundersøkelsen 17. april 2020

Etter press fra NHO lanserte regjeringen 27. mars en kompensasjonsordning for bedrifter som opplever at omsetningen svikter. NHO Reiseliv har spilt inn flere krav til arbeidet med innretningen til denne ordningen. Blant annet må ordningen ikke bare omfatte de bedriftene som myndighetene har pålagt å stenge, men også de bedriftene som lider store økonomiske tap som en direkte konsekvens av koronasituasjonen.

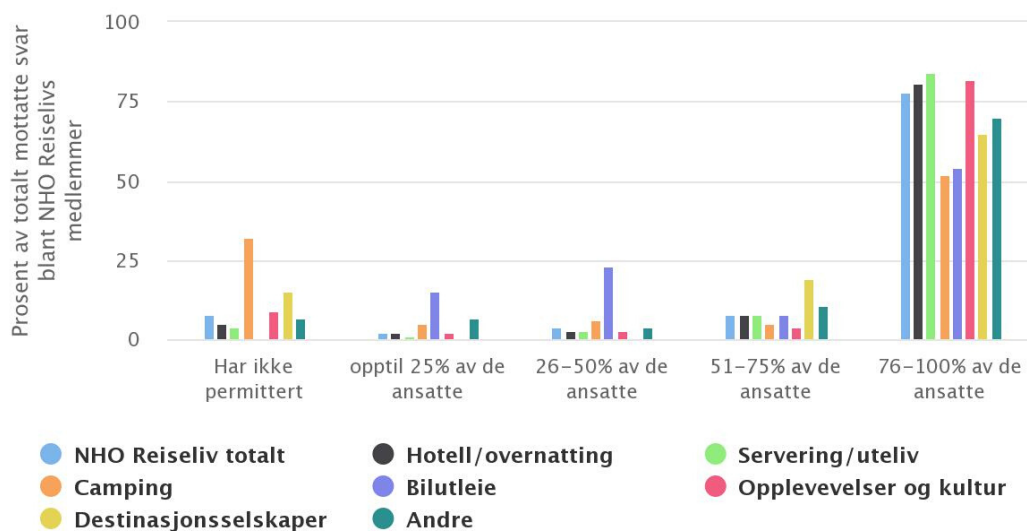
NHO Reiseliv jobber videre for at videre tiltak fra staten må treffe problemene som rammer alle bransjene i reiselivet; hotell, restaurant, camping, bilutleie, opplevelser, destinasjonsselskaper med flere. Alle deler av reiselivet rammes like hardt. I neste kapittel kan du lese mer om hvordan koronasituasjonen påvirker de ulike bransjene i reiselivet, og hva slags tiltak de trenger for å komme seg gjennom krisen.

HVORDAN PÅVIRKER KORONA DE ULIKE BRANSJENE I REISELIVET?

Alle deler av reiselivet rammes like hardt. I dette kapittelet kan du lese mer om hvordan koronasituasjonen påvirker de ulike bransjene i reiselivet, og hva slags tiltak de trenger for å komme seg gjennom krisen.

Har din bedrift gjennomført permitteringer (helt og/eller delvis som følge av problemer knyttet til koronaviruset)?

Svar på medlemsundersøkelse 17. april 2020

OVERNATTING

Hotellbelegget har den siste tiden stupt nedover til nærmere null, stort sett over hele landet. Campingplasser melder om svært lav etterspørsel og frykter for sommersesongen.

Overnattingsbedrifter rammes ikke bare av nasjonale pålegg, men vil merke effektene av en kraftig reduksjon i utenlandske gjester i lang tid fremover. De fleste hotellkjedene sendte tidlig ut tusenvis av permitteringsvarsler. Noen hoteller drives med et minimumstilbud, men med svart lav etterspørsel.

Bunnen falt dessuten ut av konferansemarkedet over natten. Mange bedrifter planlegger store konferanser i vårsesongen, som er viktige inntekter, og disse er helt borte nå. Et minimumstiltak vil være å oppmuntre statlige aktører som avlyser store arrangementer, om å ikke kreve disse midlene tilbakebetalt.

FRITTSTÅENDE OG HISTORISKE HOTELLER

Frittstående og historiske hoteller Frittstående og historiske hoteller er spesielt avhengige av en god vår- og sommersesong for å overleve.

Siden inntjeningen er lav i starten av året var dessuten likviditetssituasjonen spesielt sårbar da krisen inntraff. Mange av disse trekker frem at de raskt måtte permittere ansatte, og ble svært skuffet da de nye reglene for arbeidsgivers lønnspliktperiode viste seg å ikke ha tilbakevirkende kraft. Det betyr at bedrifter som allerede var i en sårbar posisjon, ikke vil kunne dra fordel av et vedtak som ble presentert som et viktig statlig grep for å møte krisen.

Formueskatten rammer også slike bedrifter spesielt hardt. Innbetaling av kvartalsvis formuesskatt vil tømme mange bedrifter for likviditet raskt. Disse hotellene ligger gjerne i distrikts-Norge, og ringvirkningseffekten av konkurser vil føles i hele lokalsamfunnet.

RESTAURANT OG UTELIV

Servering- og utelivsbedrifter rammes av koronakrisen på tre fronter:

- Nasjonale pålegg som har krevd regelrett stenging av driften
- en mengde nasjonale og kommunale regelendringer (for eksempel i Oslo) som gjør driften svært utfordrende,
- redusert etterspørsel fordi folk flest frykter, og har blitt anmodet om å ikke oppsøke steder med store folkemengder.

Man vil kanskje kunne hente inn noe av den tapte omsetningen hvis de nasjonale reglene mykes opp etter påske, men dette er langt fra sikkert. Det kan ta tid før folk går ut og spiser og drikker som før.

Kostbare leiekontrakter, innkjøpt råvarer og faste avgifter er spesielt utfordrende for mange. Andre påpeker at de kunne funnet arbeid til ansatte, enten som en del av en omstillingsprosess eller forefallende jobb som ellers må prioriteres bort – men at manglende inntjening fører til at man må permittere ansatte fordi man ikke kan betale lønn.

Direkte tilskudd til bransjen er helt nødvendig for å berge bedriftene.

CAMPING

Mange campingplasser er blitt stengt av hensyn til lokale smitteverntiltak. Dette rammer først og fremst campingbedrifter som har vinteråpent, men vil også kunne gå hardt utover de som åpner til påske. Mange fastcampere starter sesongen i påsken, og for svært mange bedrifter er uken en viktig puslebit for årets omsetning. Noen campingbedrifter påvirkes av nasjonale føringer og kommunale reiserestriksjoner som blant annet hindrer pendlere og langtidsleietakere som f.eks. jobber i nærområdet, å benytte seg av utleide enheter. At smitteverntiltak utformes lokalt og praktiseres ulikt rundt om i landet, er en urettferdighet som skaper skjevheter i markedet. Dette kan få konkurransevridende langtidseffekter for campingbransjen. Noen campingplasser får i dag lov til å holde åpent, mens andre må stenge selv om de to befinner seg i en nærmest lik situasjon. For campingnæringen er det derfor viktig at det kommer nasjonale smitteverntiltak som skal praktiseres likt over hele landet. Campingbedrifter som fortsatt er i drift må dessuten drive med et redusert tilbud, for eksempel uten sanitæranlegg. Flere blir møtt med liten forståelse for dette blant enkelte kunder, som igjen skaper konflikter rundt pris. Dette er enda en utfordring i en allerede presset økonomisk situasjon. Flere campingbedrifter begynner merke at ordrebøkene for sommeren krymper. Dette vil være katastrofalt for camping-Norge og kan føre til konkurser. Da hjelper det lite at store OTA'er har tillat kunder å avbestille gratis selv om de ikke har hatt rett til dette ifølge vilkårene. Dette er en stor frustrasjon blant mange av våre medlemmer.

OPPLEVELSER

Opplevelser er en av de store driverne for at gjester besøker en destinasjon, en bygd eller en by. Når hoteller, restauranter, campingplasser, dagligvare, og andre aktivitetsbedrifter stenges, uteblir markedet også for disse bedriftene. Videre er opplevelsesbedrifter sesongbaserte og væravhengige aktører som tilbyr aktiviteter som ikke kan tilbys på andre tider i året, for eksempel rafting, kajakk, havfiske, vandring, seiling, ski eller hundespann. Dermed er de svært sårbare med tanke på inntjening og drift når sesongen er gjeldene for aktivitetene. Opplevelsesbedrifter som driver med dyr (hunder, hester, familieparker, aquarium, med flere) har dessuten store driftsutfordringer når gjestene uteblir. Dyrene må ha mat, trening, tilsyn og aktivisering. Faste utgifter stopper ikke selv om bedriftene er stengt og dette er svært krevende i en tid der likviditeten er på bunnivå. Mange opplevelsesbedrifter er mindre unike tilbydere og drives som enkeltpersonsforetak. Disse er ekstra sårbare i en slik økonomisk situasjon. Nå nærmer det seg sesongstart for familieparkene i Norge, og stenging eller harde restriksjoner truer med å legge en hel verdikjede død. De store familieparkene i Norge har en årrekke bygget seg opp til å bli store, nasjonale reisemål i sommersesongen og er de besøkendes mål for ferie -og weekendturen. Rundt 90% av årsomsetningen kommer fra åtte uker på sommeren og det er ingen tvil om at parkene er ekstremt sårbare for restriksjoner og stengning.

DESTINASJONSSELSKAPER

Et destinasjonsselskaps hovedoppgave er å drive utadrettet markedsføring av reiselivsbedrifter i den aktuelle region, og eies av næringen selv ved at bedriftene betaler en kontingent som fastsettes ut ifra størrelsen på bedriften.

Selskapene driftes ofte delvis av denne kontingenten, og delvis av statlig tilskudd. I dagens kritiske situasjon vil destinasjonsselskaperens budsjetter fort halveres, og det trengs derfor økt tilskudd fra det offentlige for å kunne drive videre.

Å styrke destinasjonsselskapene slik at de kan gi økt veiledning til reiselivsbedriftene i vanskelige tider er spesielt viktig nå, og selskapene vil bli enda viktigere når man skal begynne å markedsføre destinasjonene igjen etter krisen.

BILUTLEIE

Bildene fra fulle utleiebilparker over hele landet taler sitt tydelige språk. En bråstopp i reiselivet treffer minst like hardt for leiebiler som for fly og hotell. Leiebilselskaper gjør innkjøp på basis av en forventet etterspørsel, den er nå helt borte. Det betyr at bedriftene har flere milliarder kroner bundet opp i biler som nå står parkert rundt omkring i landet.

Bilutleiebransjen i Norge har på grunn av høye avgifter et betydelig høyere kostnadsnivå enn de øvrige landene i Europa. En følge av dette er et prisnivå på leiebiltjenester som er høyere i Norge enn i landene rundt oss.

Bilutleievirksomheten blir i dette tilfellet like mye berørt i distriktene som de store byene da flere av de mindre flyplassene og havnene var de som ble stengt først. I motsetning til store deler av reiseliv og transport må bilutleiebransjen belaste sine kunder 25% mva, dette uten å ha fullt mva-fradrag ved kjøp.

OVERSIKT OVER RELEVANTE TILTAK DU KAN SØKE NÅ

I tabellen nedenfor ser du en oversikt over de viktigste tiltakene som er tilgjengelige for reiselivsbransjen per 15. april 2020. Vi oppdaterer listen på våre nettsider så snart nye tiltak blir tilgjengelige.

Tiltak:	Gjelder fra dato:	Hvordan få tilgang:	Forklaring:
Redusert arbeidsgiverperiode	Alt utover 2 dager fra og med 20. mars 2020	Den enkelte ansatte må søke via NAV – forskutter gjerne full lønn opp til 6G om du har mulighet de dagene det gjelder , så vil NAV tilbakebetale arbeidsgiver for dette.	Om du permitterte f.o.m. 15. mars, så skal du foreløpig betale full lønn opp til 6G alle dager frem til 20.mars.
Garantilån	27. mars	Søk nytt lån under ordningen via banken din. Har du forsøkt og fått avslag før 27. mars, forsøk igjen nå som forskriften har kommet på plass.	Staten garanterer for 90 % av lånet. Banken gjør en kredittvurdering ut ifra normale omstendigheter.
Kompensasjonsstøtte	Skisseres klar for søknader fra 17. april	På https://kompensasjonsordning.no/ vil det komme en elektronisk ordning som man vil kunne søke på og få pengene automatisk.	Bedrifter som har hatt 20 % omsetningsfall i mars 2020 i forhold til mars 2019, eller 30 % omsetningsfall mellom april 2019 og april 2020 vil kunne søke om å få 80 % av uunngåelige faste utgifter dekket. Bedrifter som er pålagt stengt av staten vil kunne få 90 % av de uunngåelige faste utgiftene dekket.
Utsatt moms	Første termin er utsatt fra 14. april til 10. juni	Regningen som skulle betales i april, utsettes til august	Satsen er redusert: Fra 20. mars til 1. april var gjeldende sats 8 prosent. Gjeldende sats var 7 prosent fra 1. april – til og med 31. oktober. Stortinget har også vedtatt å redusere satsen ytterligere til 1 6 prosent fra 1. april – dette er ventet å komme, men må gjennom formelle prosesser først.
Redusert arbeidsgiveravgift	Andre termin er utsatt fra 15. mai til 15. august		Avgiften er redusert med 4 prosentpoeng fra 1. april
Utsatt forskuddsskatt	Innbetaling for første termin er utsatt fra 15. april til 1. september for selskap og 16. mars til 1. mai for selvstendig næringsdrivende		

DISSE TILTAKENE JOBBER NHO REISELIV MED NÅ

Kompensasjonsordning for bedrifter som opplever at omsetningen svikter.

Regjeringen presenterte detaljene ved kompensasjonsordninger for bedrifter med omsetningstap 2. april. I Stortingets behandling av ordningen og enigheten mandag 6. mars, ble det lagt inn flere krav til regjeringen, som er i tråd med de forutsetninger som NHO Reiseliv spilte inn til ordningen.

- **Egen beregningsmodell for sesongbedrifter:** innstillingen til ordningen skriver til Stortingets finanskomité: at «bedrifter som har en sterk variasjon i inntjening i forskjellige sesonger» ikke nødvendigvis treffes så godt når kompensasjonen beregnes mot noen få måneder og viser til at enkelte bedrifter har «store sesongvariasjoner i omsetning, mens kostnadene er jevnt fordelt». De ba så regjeringen vurdere om relevante kostnader i kompensasjonsordningen kan periodiseres slik at kostnader som er påløpt for å skape en inntekt, henføres til samme måned som inntekten. Finansministeren varslet da modellen var endelig vedtatt, at en slik beregningsmodell er på vei, men at sesongbedriftene kan starte å søke om kompensasjon allerede fra 18. eller 20. mars. NHO Reiseliv har siden fått flere tilbakemeldinger fra bedrifter som hevder de fortsatt ikke får anledning om å søke om slik støtte – og vi følger opp dette videre.

- **Virksomheter uten "erwerb til formål"** Noen av NHO Reiselivs medlemmer er organisert som stiftelser eller organisasjoner som ikke skal gå med overskudd av ideelle hensyn. Disse var i utgangspunktet utelukket fra kompensasjonsordningen, som krevde at man var skattepliktig virksomhet, men Stortinget krever at regjeringen vurdere hvordan slike bedrifter allikevel kan ivaretas av ordningen.
- **Oppstarts- og vekstbedrifter** Kompensasjonsordningen som ble foreslått av regjeringen, ga bedrifter som ikke hadde virksomhet i mars og april 2019, mulighet til å sammenlikne med omsetningen fra januar 2020. Etter Stortingets behandling av saken ble det imidlertid klart at dette også kan gjelde for bedrifter som har hatt sterk vekst det siste året. Stortinget ber også regjeringen følge situasjonen for oppstarts- og vekstbedrifter tett, og fortløpende vurdere hvordan de ulike tiltakene treffer dem. Merk at det også er en egen gründerordning forvaltet av Innovasjon Norge som oppstartsbedrifter kan søke om, og at det er egne bestemmelser i loven om lånegarantiordningen som gjør at bedrifter som ikke har eksistert i mer enn tre år er unntatt noen av de samme økonomiske kravene som eldre virksomheter.
- **Nødvendige lønnsutgifter** Flere av NHO reiselivs medlemmer har uttrykt bekymring for de forpliktelser de har for dyrevelferd og problemet med permitteringer i forbindelse med disse. Allerede før regjeringen sendte lovforslaget til stortinget, hadde vi fått avklart at nødvendige lønnsutgifter hos foretak som er nedstengt ved statlig vedtak, og som etter annet lovverk er avskåret fra å permittere (f.eks. ut fra dyrevernhensyn), kan regne nødvendige utgifter etter post 5000 (lønn mv.) og 5400 (arbeidsgiveravgift) som uunngåelig fast kostnad.

Dette var forutsetningene NHO Reiseliv la til grunn for en kompensasjonsordning:

1. Vi forutsetter at alle våre bedrifter som lever av sosial omgang mellom mennesker, og som på bakgrunn av tiltak fra myndighetene har måttet stenge, vil omfattes av ordningen.
2. Vi forutsetter at dette vil gjelde ikke bare bedrifter som har måttet stenge helt, fordi de fikk direkte pålegg om å stenge 12. mars, men også de bedriftene som bare har kunnet drive på et minimum innenfor de rammene og restriksjonene som ble gitt.
3. Vi forutsetter at bedrifter som i vesentlig grad lever av utenlandske turister, og som har fått massive avbestillinger på grunn av innreiseforbudet, omfattes av ordningen.
4. Vi forutsetter at også bedrifter som ble rammet i ukene før myndighetenes tiltak ble iverksatt, ved at gjestetilfanget sank betydelig grunnet uteblivelse av utenlandske og innenlandske gjester/kunder på grunn av bekymring for korona, også vil omfattes.
5. Vi forutsetter at bedrifter som i prinsippet har kunnet drive relativt normalt innenfor myndighetenes tiltak, men der gjester/kunder likevel har uteblitt og arrangementer har blitt avbestilt grunnet frykt for smitte, omfattes av ordningen.
6. Vi forutsetter at det tas hensyn til sesongvariasjoner innenfor ordningen.
7. Det bør derfor etableres flere sammenligningsperioder hvor tilskuddsordningen refererer seg til det høyeste av de alternative sammenligningsperiodene. Dette er nødvendig da omsetning av ulike grunner er variabel for mange. Hvorvidt man står overfor et omsetningsfall vil kunne stille seg forskjellig avhengig av om man f.eks. skal sammenligne med siste uke, siste måned eller siste år, forut for at det anførte omsetningsfallet inntrådte. Man må altså ta høyde for en sammenligning med flere perioder og innvilge tilskudd ut fra den sammenligning som gir størst differanse.

Andre tiltak som ble lansert 27.3.2020 var blant annet:

- Tilskudd til unge vekstbedrifter – 2,5 mrd. kroner (nytt forslag)
- Innovasjonslån – økt låneramme med 1,6 mrd. kroner, til 3 mrd. kroner (nytt forslag)
- Rentestøttefond – 300 mill. kroner (nytt forslag)
- Tilskudd til private innovasjonsmiljøer – 50 mill. kroner (nytt forslag)

Kompensasjonsordning for bedrifter med mer enn to dagers arbeidsgivsperiode

Dette tiltaket ber vi om for å rette opp mangel på tilbakevirkende kraft i forbindelse med nye permitteringsregler. En samlet reiselivsbransje oppfattet, da regjeringen 13.mars presenterte forslag til nye permitteringsregler for den såkalte lønnspliktperioden, at disse skulle gjelde umiddelbart fra 13.mars. De nye reglene ble imidlertid ikke iverksatt før 20. mars, og reglene gjelder ikke tilbake i tid for bedrifter som ble nødt til å stenge før 20. mars. Om bedriftene skal overleve, må myndighetene ta denne regningen, og finne en praktikabel løsning som ikke dytter kostnadene for en hel uke, over på bedriftene. Vi har fått positive signaler fra flere partier på Stortinget om dette.

Kompensasjon for moms

Den lovede utsettelsen av momsinnbetalingen for 10. april vil hjelpe lite hvis det samme kravet kommer senere.

Reiselivsbedriftene har ingen inntjening nå, og en utsettelse betyr bare at en mulig konkurs utsettes noen måneder.

Arbeidsgiveravgiften er og utsatt. Mange har i utgangspunktet svært få ansatte, og nå som de aller fleste uansett er permittert, vil utgiftene til arbeidsgiveravgift uansett ikke være store.

27.mars lanserte Regjeringen at den lave satsen i merverdiavgiften reduseres videre fra 8 til 7 prosent fra 1. april 2020 til 31. oktober 2020 for bransjer som bl.a. reiseliv og deler av idretten (Stortinget har også vedtatt en ytterligere reduksjon av denne satsen for samme periode til 6 prosent - dette er ventet å komme, men må gjennom formell prosess først). Disse næringene har i utgangspunktet en merverdiavgiftssats på 12 prosent. Vi jobber fortsatt med å avklare hvordan den utsatte innbetalingen skal behandles.

Kompensasjon for avlyste arrangementer og til bedrifter som er myndighetspålagt å steng

Danmark har regjeringen gitt alle tvangslukkede virksomheter i restaurantbransjen muligheten til å få dekt alle faste utgifter opptil 60 millioner kroner i perioden 9. mars til 9. juni. Videre får de øvrige reiselivsbedriftene kompensasjon for økonomiske tap på opptil 80 prosent – på grunn av stor nedgang i omsetning. Direkte tilskudd til bransjen, slik de har besluttet i Danmark, er helt nødvendig for å berge reiselivet. Tilbud om lån hjelper ikke når myndigheter frarøver bedriftene hele inntektgrunnlaget sitt ved å pålegge stenging.

Redusert formuesskatt for overnattingssteder

Regjeringen anerkjente problemet formuesskatten utgjør for frittstående hoteller allerede i reiselivsmeldingen 2017, og lanserte verdsettelsesrabatten som et tiltak for lettelser i formuesskatten på hoteller/overnattingssteder. Regjeringen må nå se på hvordan de kan redusere denne skatten, enten i form av redusert (for eksempel halvert) sats eller betydelig økt verdsettelsesrabatt. Innbetaling av kvartalsvis formuesskatt vil tømme mange bedrifter for likviditet raskt. Dette er et treffsikkert tiltak for de mange frittstående hotellene i Norge.

Trefferik og enkel lånegaranti

Lånegarantien spesielt rettet mot nye banklån til små og mellomstore bedrifter med en ramme på 50 mrd., må være trefferik og enkel å få tilgang til. Det vil være spesielt viktig at bedriftene sikres veiledning og forklaring i hvordan de kan nyttiggjøre seg av denne ordningen. Hvis bankene skal formidle dette på vegne av staten, må de instrueres i at deres samfunnsrolle er å forvalte denne garantien og ikke stille urimelige krav til levedyktige bedrifter.

Midlertidig fritak for tilbakeføring av mva for bilutleie

For bilutleie vil midlertidig fritak for tilbakeføring av merverdiavgift jfr MVAL § 9-6 gi bilutleiebransjen mulighet til å redusere bilparken i markedet til et nivå tilpasset en betydelig redusert etterspørsel.

NHO REISELIVS PRIORITERTE TILTAK PER 21. APRIL 2020

Prioritet 1: Tilbake til omsetning: Ansvarlig oppmykning av forsamlingsreglene og bevegelser. Forutsigbarhet og nasjonal likebehandling må på plass.

Reiselivet lever av at folk kommer sammen. De store konferansehotellene, både frittstående og kjedehotell og som er sysselsettingsmotorer i hele landet, vil basert på signalene som myndighetene til nå ha gitt ikke ha noe marked av betydning i hele 2020. Fortsetter begrensningene på antall, vil vi se en konkursbølge i svært mange reiselivsbedrifter utover 2020. Dette er mulig å løse. En stor konferansesal eller restaurant vil klare store ansamlinger av mennesker med avstandskrav.

Det foreligger ikke konkrete nasjonale bestemmelser om hvor mange mennesker som kan være samlet på et sted, eller delta på arrangement. Enkelte kommuner har egne bestemmelser om antall mennesker. I Oslo er det for eksempel satt en begrensning på 50 personer på et arrangement. Det er forskriftsfestet et forbud mot kulturarrangementer og idrettsarrangementer hvor personer fysisk møtes. Ifølge retningslinjene til Helsedirektoratet bør man ikke være flere enn 5 personer samlet i en gruppe – dette gjelder generelt for befolkningen. WHO's skriv fra 31. mars anbefaler en meters avstand mellom gjestene i hoteller og restauranter, og ikke to meter.

Danmark varslet 21.april at man etter 10. mai kan få en øvre grense for forsamlinger på opptil 500 personer. Danmarks regjering følger utviklingen nøye og tar stilling løpende. En tilsvarende åpning i Norge vil være av avgjørende betydning for svært mange reiselivsaktører, særlig innen konferanse-segmentet. Bedriftene trenger trygghet for åpning og trygghet for å kunne servere alkohol.

Mulighetene for inntjening med dagens etterspørsel etter konferanser vil uansett i lang tid være mikroskopisk sammenliknet med hva markedet var før corona-krisen. Regjeringens kompensasjonspakke må ta høyde for dette. Man må og se hvordan smitteverntiltak, både på kort og lang sikt, gjør at man aldri får lønnsom drift.

Hotellenes marked påvirkes også av om opplevelser, arrangementer eller parker i nærheten av hotellet er stengt, de ulike områdenes såkalte "reason to go." Typiske eksempler kan være dyreparken i Kristiansand eller Hunderfossen familiepark. Men også alpinanlegg, skylifter, sykkelløyper og tilsvarende, samt muligheten for alkoholservering (inkl. pub/bar). Dersom disse holdes stengt, vil det fjerne mye av grunnene til at nordmenn ønsker å besøke andre steder av landet. Det er derfor viktig at disse får lov til å holde åpent, og at myndighetene ved Helsedirektoratet og kommunelegen har en god dialog og veiledning om ulike tiltak for å hindre smittespredning. Tilsvarende må det også bli klarere formidlet at det er tillatt å reise fritt i Norge i sommer.

Prioritet 2: Sesongbedriftene må få dekket sine kostnader. Skatte- og avgiftssystemet kan ikke knekke bedriftene utover 2020.

Regjeringen har fått en klar bestilling fra Stortinget om å ordne utfordringen med en modell som er bedre tilpasset sesongbedriftene. Dette er av avgjørende betydning for reiselivsbedriftene. I tillegg er ikke utfordringen med utsatt innbetaling av merverdiavgift og formuesskatt løst, da innbetalingskrav om dette vil tømme bedriftene for likviditet og for en god del bringe dem ut i konkurs. Regjeringen må derfor innrette innbetalingskravene og skattesystemet på en slik måte at man unngår konkurser.

Prioritet 3: Kompensasjonsordningen: Fradrag for avskrivninger og lønnskostnader

Svært mange av reiselivsbedriftene eier sine egne hoteller, leiebiler. Mange av dem har ikke organisert seg i to selskaper for drift og eiendom, og får dermed ikke dekket sine kostnader via dagens kompensasjonsordning. Tilsvarende har også mange egne ansatte som driver med regnskap, renhold etc., som i dag kun er dekket via kompensasjonskostnaden om dette er eksterne innkjøp. En ordning med kompensasjon eller lønnstilskudd på disse områdene er svært viktig for veldig mange reiselivsbedrifter. Mange bedrifter som er pålagt stengt av kommunene må i tillegg kunne søke om kompensasjon og få dekket 90% + slippe egenandel, men at regningen for dette må kunne videresendes kommunene selv.

INNSPILL TIL LOKALE MYNDIGHETER

Reiselivet vil fortsatt være kommunens beste venn, men akkurat nå trenger vi venner som stiller opp for oss. NHOs regionapparat – og lokale medlemsbedrifter - er i dialog med sine kommuner. Her er en oversikt over det vi håper at lokale myndigheter kan sørge for nå.

La oss finne kreative løsninger sammen

Er det behov i kommunen for ekstra plass for å holde sosial avstand nå? Sjekk med reiselivsbedriftene om de kan hjelpe dere med lokaler innenfor regelverket for offentlige anskaffelser.

Betale for avlyste arrangementer eller flytte arrangementer?

Kommunen bør etale for bestilte arrangementer som avlyses. I tillegg bør kommunene ta initiativ for å komme frem til gode minnelige løsninger som ivaretar alle involverte parter. Der det er mulig, skal ikke kommunen avbestille egne arrangementer, men flytte dem i tid. Kommunene bør booke inn arrangement frem i tid der man vet de skal arrangere noe for å sikre aktører trafikk. Kommunene skal være fleksible og raske. Kommunene bør gå i dialog med aktører og søkere for å sikre løpende, effektiv og fleksibel tilskuddsbehandling, og raske utbetalinger.

Rask betaling, forskuddsbetaling og gjennomgang av kontraktsvilkår

Kommunene må betale sine fakturaer rett etter at fakturaene er godkjent for utbetaling, uavhengig av tidligere avtalt betalingsfrister. Dette for å bedre likviditeten hos leverandører. De bør også vurdere å forskuttere utbetaling til leverandører, dersom leverandøren kan stille betryggende garantier for levering (eks bankgaranti, forsikringsordning, avtalerettslige reguleringer som tiltredelse av eierskap til vare ved faktisk betaling mm.). Dette må vurderes konkret fra sak til sak. Kommunene bør i tillegg gjennomgå egne kontraktsvilkår for å vurdere hvilke avvik på leveranser man kan akseptere; eksempelvis prisendringer, leveringstider, kvalitetsendringer, ikke bruk av dagbøter mm.

Husleietilskudd eller husleiefritak?

Mange reiselivsbedrifter har ikke råd til å betale husleien de neste månedene. De frykter de vil gå konkurs hvis de ikke får redusert eller blir fritatt husleien. Regjeringen har lovet en ordning med støtte til faste utgifter, men denne vil ikke dekke alt, og vil ta noen uker å få på plass. Vi ber derfor kommunen, som har leiekontrakter med reiselivsbedrifter, om å enten utsette leien, redusere betraktelig eller aller helst gi fritak for leie slik at bedriftene har en større sjanse for å overleve.

Utsette eller gi fritak for avgifter

Kommunen bør lette avgiftsbyrden for bedriftene under krisen, inkludert, men ikke begrenset til: skjenkegebyr, vann/avløp, renovasjon, eiendomsskatt. Et annet treffsikkert tiltak er å fjerne kommunal skatt på næringseiendom. Mange hoteller er store og plasskrevende, og betaler derfor mye i eiendomsskatt. Å gi avkall på denne skatten de neste månedene, vil gi bedriftene sårt tiltrengt likviditet til bedrifter i denne perioden.

Ikke gi kollektiv straff om noen få ikke forholder seg til retningslinjene

Kommunene bør - der hvor det er mulig - vurdere hver aktør for seg. Dette gjelder for eksempel skjenkesteder (altså ikke slik f.eks. Oslo kommune nå gjør, med å stenge alle steder fordi noen bryter reglene) og f.eks. ikke stenging av campingplasser – som kan ha besøkende fra samme kommune eller arbeidere med legitim rett til å bo der.

DIALOG MED MYNDIGHETENE

NHO Reiseliv har hatt mange møter med politisk ledelse i relevante departement og med opposisjonen på stortinget, og vi fortsetter å ha disse fortløpende så lenge krisen varer. Via regionapparatet har vi også kontakt med ulike kommuner rundt om i landet.

Vi kan ikke gjengi alle møter, samtaler og e-poster her, men dette er en liste over milestein-møter vi har hatt den siste måneden og hvilke krav vi har fremmet på de ulike tidspunktene.

Det er når man ser tilbake på en slik linje man virkelig får et inntrykk av hvor raskt dette har utviklet seg, og hvor vanskelig det er å lage tiltak som skal treffe, når man absolutt ikke har oversikt over hvordan situasjonen er når tiltakene iverksettes kort tid etterpå.

Møte med næringsministeren 5. mars – dette var før restriksjonene på forsamlinger etc. og vi ba om reversert moms fordi grupper fra utlandet avlyste reiser

Krav 9. mars: Reiselivets viktigste krav er at staten umiddelbart tar midlertidig ansvar for lønnsplikt i arbeidsgiverperioden på 15 dager

Krav 10. mars – da det ble restriksjoner på større arrangementer var vårt krav kompensasjonsordning når myndighetene avlyser arrangementer Møte med finansministeren

12. mars – hvor det ble innført svært strenge restriksjoner senere samme dag:

- 1.Arbeidsgivers periode på 15 dager med lønnsplikt ved permittering må dekkes.
- 2.Arbeidsgivers periode ved sykelønn ved karantene eller koronasmitte må tilsvarende dekkes.
- 3.Arbeidsgiver må ikke pålegges lønnsutgifter til ansatte som følge av at ansatte må være hjemme fordi skoler og barnehager stenges. Når Folkehelseinstituttet eller kommuneleger stenger arrangementer, skal bedriftens økonomiske tap kompenseres.
- 4.Utsettelse/kutt i skatter og avgifter. Likvidene må nå brukes til å unngå konkurs og kunne betale lønn til ansatte. For eksempel skal merverdiavgift for 1.termin normalt betales nå 10.april 2020. Dette betalingen må utsettes. Videre må staten må derfor i en lengre periode fremover redusere merverdiavgiftssatsen på 12 % til nivået for 2015, altså 8 %. Innbetaling av formuesskatt må utsettes/kuttes og man må vurdere reduksjon av denne i en tid fremover.
- 5.Kriselån til bedrifter må forberedes. Her viser vi og til Finans Norges tiltak for å begrense skadevirkningene av korona på norsk økonomi.
- 6.Det må utarbeides en betydelig sum for støttetiltak til bedrifter slik at vi unngår konkursbølge utover året 2020.

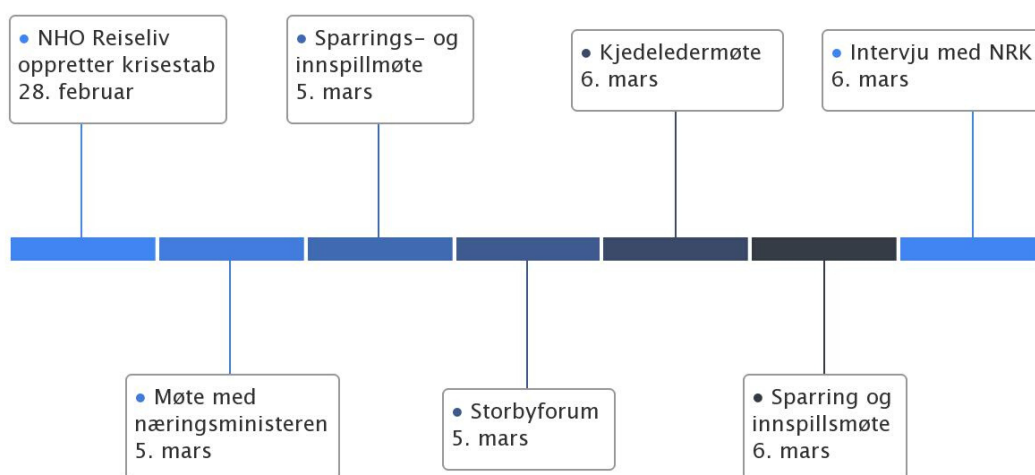
21. mars overleverte vi disse kravene:

- Kompensasjonsordning for bedrifter med mer enn to dagers arbeidsgivsperiode
- Amnesti for merverdiavgift til reiselivet
- Kompensasjon for avlyste arrangementer og til bedrifter som er myndighetspålagt å stenge
- Redusert formuesskatt for overnattingsbedrifter
- En treffsikker og enkel lånegaranti og midlertidig fritak for tilbakeføring av merverdiavgift for bilutleie.

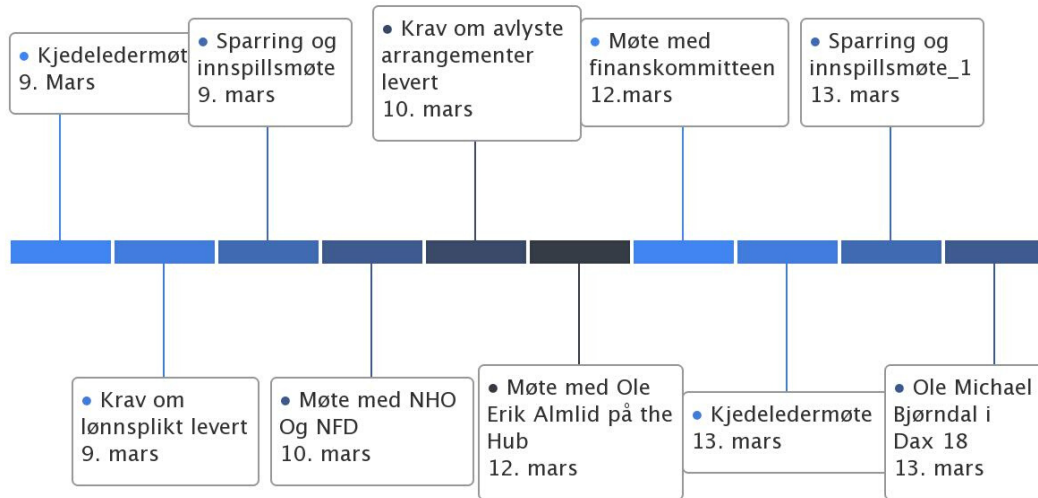
NHO REISELIVS AKTIVITETER UNDER KORONAEPIDEMIEN

NHO Reiseliv jobber utrettelig for å bedre situasjonen for våre medlemmer. Nedenfor ser du et lite utvalg av vår møteaktivitet og arbeid for å fremme reiselivsbransjens sak gjennom de siste ukene. Oversikten er ikke komplett, men gir likevel et innblikk i hvordan vi arbeider for å fremme - og sikre - norsk reiseliv.

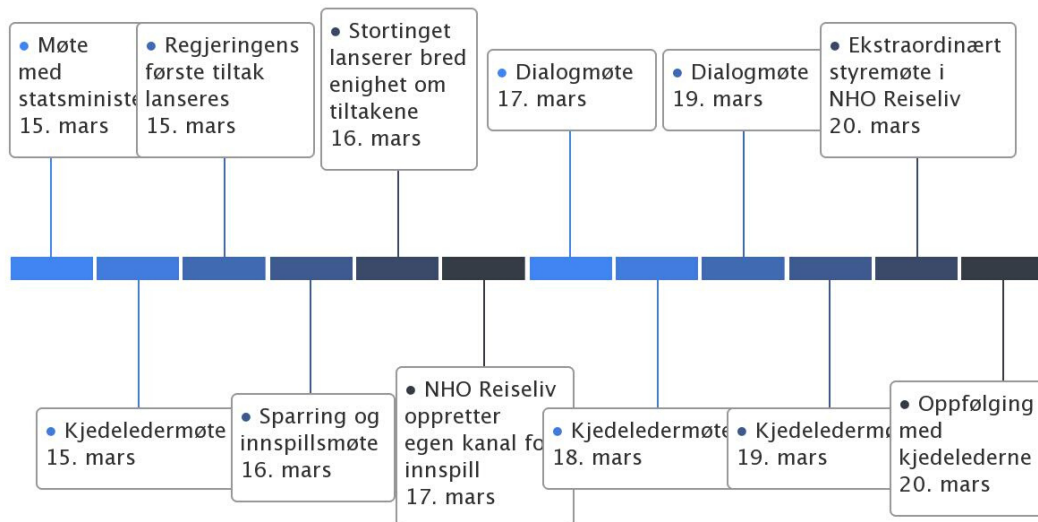
Uke 10 (28. februar – 8. mars)

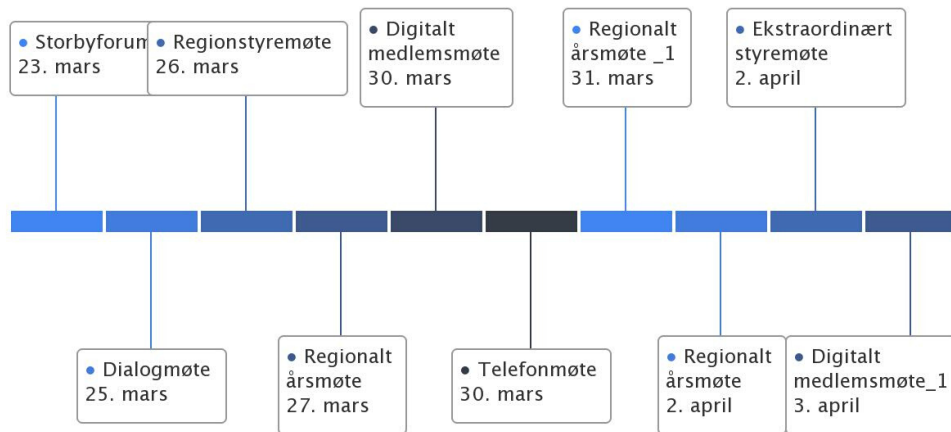
Uke 11 (9. – 13. mars)

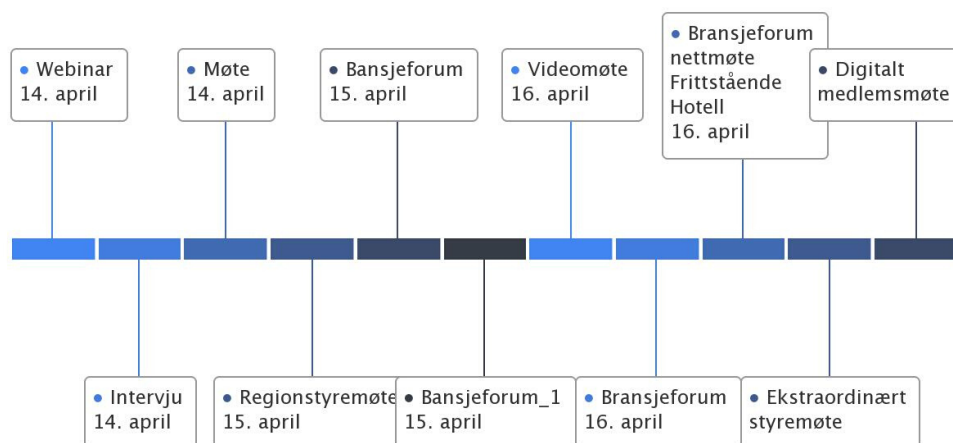
Uke 12 (15. – 20. mars)

Uke 13/14 (21. mars – 3. april)

Uke 15 – 16 (6– 19 april)

VEIEN VIDERE

NHO Reiselivs hovedmål er å samle og styrke norsk reiseliv. I situasjonen vi nå befinner oss i, er dette viktigere enn noen gang.

Vi arbeider utrettelig for å gi våre medlemmer arbeids vilkår og utviklingsmuligheter som styrker reiselivsnæringen, slik at hvert enkelt medlem kan oppnå økt lønnsomhet og sunn vekstkraft for sin bedrift.

Gjennom hyppige medlemsundersøkelser og direkte kontakt med våre medlemmer over hele landet, har vi unik kunnskap om bransjen, som gjør at vi kan fremme krav og forslag til tiltak som sikrer norsk reiseliv og norske reiselivsbedrifter for fremtiden.

NHO
Reiseliv